

Jožica Škofic
Ljubljana

UDK 811.163.6'373.21'373.232.3:
811.163.6'282.2(497.4 Rovte pri Podnartu)

ZEMLJEPISNA LASTNA IMENA MED NAREČJEM IN KNJIŽNIM JEZIKOM

V prispevku je predstavljena problematičnost zapisovanja zemljepisnih lastnih imen (zlasti ledinskih in hišnih imen), ki bi omogočalo tako ohranjanje krajevne/narečne avtentičnosti in identifikacije ter s tem sprejemljivosti za narečne govorce – domačine, kot ustrezno umestitev v vseslovenski poimenovalni sistem, sprejemljiv s stališča (slovenskega) jezikoslovja in rabe v širši družbi. Narečna krajevna in hišna imena, zapisana v vasi Rovte v Lipniški dolini na Gorenjskem, so v članku predstavljena v obliki slovarskih geselskih člankov.

mikrotoponimija, dialektologija, gorenjsko narečje, Rovte pri Podnartu

The article presents issues connected with recording dialectal toponyms (especially microtoponyms and house-names) that would enable the preservation of local dialectal authenticity and identification, and would be acceptable also for dialectal speakers, as well as appropriate for the Slovene standard language and use across the whole Slovene language community. Dialectal toponyms and house-names in the village of Rovte in the Lipnica valley in Gorenjska are presented in a short toponym dictionary.

microtoponymy, dialectology, gorenjsko/Upper Carniola dialect, Rovte at Podnart

1 Uvod

»Zemljepisna imena [...] so dragoceno ljudsko izročilo, ki ga je treba oteti pozabi, dokler je za to še čas. Zato se je treba truditi za čim bolj pravilno zapisovanje imen [...]. Nikoli ni prepozno tudi za popravke v imenoslovju, za katere se pokaže potreba po skoraj vsaki novi izdaji kart. Možno je tudi nastajanje novih imen na podlagi zgodovinskih dogodkov ali pa zaradi novih oblik gospodarskega izkoriščanja. Pri tem in tudi na splošno pri uporabi zemljepisnih imen v visokogorju je potrebno več študija in strokovnega znanja, kot je to bilo doslej. Zato včasih lahko ugotavljamo precejšnja odstopanja med objavljenimi imeni in tistimi, ki živijo med domačini. Posledica tega so dvojna ali tudi napačna imena, ki jih je težko popravljati ali izpodriniti z boljšimi, pristnejšimi.« (Kunaver 1988: 131–132.)

Zemljepisna lastna imena, zlasti mikrotoponimi, so ena najmanj spremenljivih in še vedno precej tvornih sestavin jezika. Kljub spremenjenemu načinu življenja in

navidez vedno manjši povezanosti z naravnim okoljem prav poimenovanja posameznih »drobnih delčkov pokrajine« namreč še vedno omogočajo učinkovito orientacijo v prostoru tako domačinom, ki v določenem okolju živijo in delajo, kot naključnim ali poklicno zainteresiranim obiskovalcem, hkrati pa predstavljajo tudi pomemben del nacionalne kulturne (jezikovne) dediščine. Mikrotoponimi so tudi zato že dolgo predmet raziskovanja ne le jezikoslovcev, ampak tudi geografov in ljubiteljskih zbiralcev ledinskih imen, ki pa razkorak med živimi, tj. narečnimi poimenovanji in njihovim zapisom rešujejo bolj »po posluhu« in neupoštevajoč sistemske značilnosti narečij. Tako ljubiteljski zbiralci kot domačini posege jezikoslovcev v (poknjženo) zapisovanje teh imen pogosto čutijo kot vsiljevanje neživih elementov v njihov intimni svet, in vztrajajo pri »edini pravilnosti domačega« ... V nadaljevanju se zato ukvarjamo z vprašanji, ali oz. kako se strokovno in ljubiteljsko zapisovanje mikrotoponimov lahko medsebojno dopolnjujeta ter kako, če sploh, je mogoče zemljepisnim lastnim imenom ohraniti krajevno/narečno avtentičnost in jih hkrati ustrezno umestiti v vseslovenski poimenovalni sistem.

Z raziskovanjem mikrotoponimov oz. narečnih nenaselbinskih zemljepisnih lastnih imen se avtorica tega prispevka ukvarja predvsem kot dialektologinja, saj tudi ta imena odražajo značilnosti krajevnih govorov, ki jih raziskuje.¹ Ob svojem delu, zlasti pri projektu *Od imena do zgodbe*, ki ga je z učenci narečjeslovnega krožka Osnovne šole Staneta Žagarja v Lipnici izvajala v letih 2002–2005, se je srečevala z različnimi ljubiteljskimi zapisi zemljepisnih imen v Lipniški dolini. Taki so npr. napisi na informacijskih tablah sprehajalnih in gozdnih učnih poti (med drugim neuradni informacijski tabli z imenom razglednih točk *Ojstra peč*, narečno *ò:jstra pè:č*, in *Stovc/Pot na Stovc*, narečno *stó:uc*, na Dobravi ali *Mil pogled*, narečno *mí:u pog'let*, v Kamni Gorici) ter napisi na informacijskih tablah ob nekaterih turističnih kmetijah (npr. na tabli pri kmetiji *Pr' Turk*, narečno *pər Tú:rk*, v Rovtah, medtem ko je na skupni usmerjevalni tabli k posameznim kmetijam v tem razpršenem naselju za isto domačijo mogoče prebrati napis *Tur. kmetija*, tj. *Turkova kmetija*, za druge domačije pa so zapisani le primki hišnih gospodarjev in hišne številke).

Na strokovnih predavanjih o domačih ledinskih in hišnih imenih² je prav tako večkrat naletela na nestrinjanje domačinov s poknjžanim načinom zapisovanja »njihovih« imen, saj so tak poseg pogosto dojeli kot grobo in neprimerno potrivanje resničnosti, menili so celo, da se s tako zapisanimi imeni zmanjša njihova

¹ O tem v avtoričinih prispevkih, navedenih v seznamu literature.

² Na primer na predavanju *Hišna imena kot predmet osnovnošolskega narečjeslovnega raziskovalnega dela* 9. 3. 2005 na Osnovni šoli Staneta Žagarja v Lipnici, na predavanju ob svetovnem dnevu muzejev *Od imena do zgodbe*, 18. 5. 2004 v Kovaškem muzeju v Kropi, na predavanju *A t Karlovc gori?*, 21. 5. 1999 v Kovaškem muzeju v Kropi, ko je bila ob priložnostni razstavi natisnjena tudi zloženka z enakim naslovom, na predavanju *Narečni zapis ledinskih imen ter nekatere značilnosti narečij v Triglavskem narodnem parku* na Bledu 4. 1. 2008 ter na predavanjih ob srečanjih z domačini v projektu *Kako se pri vas reče?* v organizaciji RAGOR v občinah Kranjska Gora, Radovljica, Bled, Gorje in Žirovnica v novembru 2009.

informativnost (Ali *Cè:gvænca* res mora biti *Cegelnica* in zakaj potem ne kar *Opekarnica*? Je *Klobučarjev graben* res še *Klofčá:Rjəu grá:bən*? In zakaj je narečno krajevno ime *Vó:še* v Lipniški dolini enkrat poknjženo kot *Vošče* in drugič kot *Ovsiše*? In zakaj se prebivalci Stražišča pri Kranju ne morejo identificirati s poknjženim stanovniškim poimenovanjem *Stražiščani*, ker da so *Strašà:n*?).

Mnogi ljubiteljski zbiralci in zapisovalci ledinskih imen pa si vendarle želijo strokovne pomoči jezikoslovcev, med njimi npr. »ljubitelji, poznavalci in zbiralci ledinskih imen« (Kunstelj 2007: 11) v Triglavskem narodnem parku, in sicer ne le pri razlagi imen, ampak tudi pri njihovem čim natančnejšem zapisu, saj večinoma seveda ne obvladajo znanstvene narečne transkripcije, želijo pa biti kar se da točni zapisovalci. Kot domačini, večinoma tudi narečni govorci, so namreč občutljivi za vse glasovne nianse v zbranih imenih in ponavadi tudi pri zapisu na kartah vztrajajo prav pri narečni različici posameznega imena (npr. *Taulika niva*, *Hribnca*, *Za kamnm*, *Znamne*, *Pr paždb*³) – ob tem pa seveda ugotavljajo, da vseh narečnih različic na kartah ni mogoče zapisati, saj so problematične celo leksemске različice (npr. gorsko ime *Dobra gora* oz. *Špik*, ki označuje isti hrib med Selom in Bledom, le da so ga domačini z obeh strani različno poimenovali, pač glede na njegove značilnosti s stališča poimenovalca), še bolj seveda glasovne (npr. upoštevanje različnih stopenj samoglasniške oslavitve ali soglasniške asimilacije v različnih, lahko sosednjih, krajevnih govorih, kot *Na potókul/Na potókol/Na potókəl/Na potók* v okolici Bleda). Da je sodelovanje med zbiralci – ljubitelji in jezikoslovci potrebno in dobrodošlo, je pokazalo tudi veliko zanimanje za akcijo TNP, ki se je začela leta 2007 in želi s povezavo obojih prispevati k ohranjanju tovrstne kulturne dediščine. Pokazalo se je, da imajo posamezniki in celo inštitucije bogate zbirke tovrstnega jezikovnega gradiva, ki pa so zelo različno urejene in med seboj povsem nepovezane, sodelovanje jezikoslovcev (onomastikov, dialektologov) pa bi vendarle omogočilo vsaj čim bolj enoten zapis tega tudi narečno zelo raznolikega gradiva.⁴

Ljubiteljskim zbiralcem/zapisovalcem največ problemov povzroča označevanje naglasa (zlasti kakovosti in kolikosti, manj mesta naglasa, tonematike običajno sploh ne zapisujejo) ter polglasnika (oz. vanj oslabeledih kratkih naglašanih in nena-glašanih samoglasnikov) in onemelih samoglasnikov, v nekaterih narečjih tudi zapis dvoglasnikov. Prav zato se tudi mnogi jezikoslovno izobraženi zapisovalci ledinskih imen pogosto odločajo za bolj poenostavljen zapis narečne besede/imena, npr. Ivančič Kutin (2006): »Ker v pričujočem prispevku ni bil namen pojasnjevanje izvora posameznega imena ali iskanje rešitve knjižnega zapisa, temveč pokazati, kako bogato je ledinsko poimenovanje na relativno majhnem območju s pomočjo orto foto načrta, so posegi v lokalne oblike imena minimalni!«

³Nar. *paždba* 'sušilnica za sadje'.

⁴Tako se je npr. začelo plodno sodelovanje med avtorico tega članka, dialektologinjo J. Škofic, in gospodom Vladimírijem Siličem s Sela pri Bledu, ki je v zadnjih letih zapisoval ledinska in hišna imena v vseh vaseh blejske občine in jih želi čimbolj strokovno urejena tudi objaviti (Bled z okolico je namreč zelo zanimiv tako za domačine kot tudi za mnoge turiste).

2 Poknjiževanje narečnih zemljepisnih lastnih imen

Potreba po poknjiževanju narečnih toponimov in zapisovanju uradnih »slovenskih imenskih oblik [...], se je okrepila z uvedbo slovenskih deželnih zakonov [...], prav tako tudi z razvijanjem publicistike, znanosti in sploh slovenskega javnega življenja [...]« (Šivic Dular, 1989: 83), tj. v drugi polovici 19. stoletja – iz tega časa so tudi nekatere pomembne akcije zbiranja in zapisovanja slovenskih zemljepisnih imen, npr. Slovenske matice na Pleteršnikovo pobudo. Zapisovalci, ki so želeli pridobiti »pravilne« oblike imen, so se spoprijeli z zelo raznoliko problematiko, saj je pravilnost imenske oblike mogoče razumeti na dva načina:

- pravilna je tista oblika, ki izhaja povsem iz narečne in je zapisana fonološko,
- pravilna je tista oblika, ki je raznarečena po etimološko-zgodovinskem načelu zapisovanja morfemov, tj. za zemljepisna imena se zahteva enako razmerje, kot sicer velja med knjižno in narečno imensko obliko (Šivic Dular 1989: 83). Posledica tako različnega pojmovanja »posameznih redaktorjev glede narave in obsega knjiženja zemljepisnih imen« (Šivic Dular 1988: 4) je tudi neenotnost in nedoslednost teh standardiziranih zapisov, ki nihajo od bolj ali manj narečnega do poknjiženega na vseh jezikovnih ravneh.

Danes kot knjižno obliko jezikoslovci razumejo »obliko, skladno s korpusom prvin in pravil o njihovem povezovanju na glasovno-naglasni, pravopisni, obliko-slovni, besedotvorni in skladijski ravni, kakor se je sčasoma izkristaliziral v knjižnem jeziku sploh [...]« in ker »čisto narečne imenske oblike zunaj avtentičnega jezikovnega okolja (krajevnega govora) sploh ni mogoče ohraniti, [...] je [...] poknjiženje zemljepisnega imena za splošno/javno rabo tudi po tej plati najbolj racionalna možnost za vse govorce in pisce slovenskega jezikovnega prostora« (Šivic Dular 1988: 6). Ob različnih načelih in problemih poknjiževanja zemljepisnih imen na vseh jezikovnih ravneh se avtorica sprašuje, »do katere meje so jezikovnozgodovinski posegi v morfološko obliko zemljepisnih imen dopustni oz. mogoči, kadar ne obstaja jasna in živa občnoimenska vzporednica«, in poudarja, da bi bilo uveljavljanje le glasovnega knjiženja primerno le »v vseh etimološko nejasnih ali morfološko nejasno razvidnih primerih« (Šivic Dular 1988: 12).

Tudi analiza za ta članek pregledanega ljubiteljsko zbranega imenskega gradiva kaže različne stopnje poknjiževanja. Tine Jarc, ki je v samozaložbi izdal vsebinsko bogato knjigo *Ledinska imena pod Stolom, Begunjščico in Dobrčo*, je tako npr. zbral 1203 ledinska imena, jih opremil s kartografskimi podatki in podatki o geografskih značilnostih ledine ter o (narečni) »izgovorjavi« imena. S stališča tukajšnje raziskave je zanimiva predvsem primerjava med poknjiženim zapisom in narečnim izgovorom, ugotoviti pa je mogoče, da je zapisovanje in poknjiževanje potekalo s premalo jezikoslovnega/dialektološkega znanja in je zato tudi precej nedosledno. Analiza kaže, da je za nejezikoslovce približevanje knjižnemu jeziku še najmanj problematično tam, kjer je motivacija poimenovanja jasna oz. je lastno ime blizu (knjižni) podobi občnega imena, iz katerega je nastalo, ali pa je zapisovalec zaradi

poznavanja glasovnih vzporednic med obema jezikovnima različkoma z lahkoto rekonstruiral tako pomen/motivacijo kot pisno podobo imena (čeprav so morda razlike med narečno in knjižno podobo imena precejšnje, npr. *Cesta na Gojse* je v Jarčevi knjigi poknjižena v *Cesta na Gojzdec*, torej z opustitvijo popolne onemitve ponaglasnega polglasnika v priponi *-ec* in posledično asimilacijo soglasnikov **-zdc* v **-stc* oz. *-sc*, ostal pa je prehodni *-j-* pred sičnikom – natančneje bi bilo torej poknjiženo v *Cesta na gozdec*).

Kaže, da je poknjiževanje pogostejše na samoglasniški kot soglasniški ravnini, čeprav je tudi tu veliko nedoslednosti, npr. v rekonstruiranju onemelega samoglasnika (naslednji podatki so iz Jarc 2004 in Ivančič Kutin 2006):

1. v priponi *-ica* (npr. *Goričca*, izg. *Goričca*, *Brezovca*, izg. *Brezovca*) in celo v pridevniški izpeljanki iz takega samostalnika (npr. *Završenska hosta*, izg. *Završ'nška⁵ hosta* (Jarc), *Štapelce*, izg. *Š'tapalce*,⁶ *Rupca*, izg. *'Rupca* (Ivančič Kutin), toda tudi *Okroglica*, izg. *Okrog'lca* (Jarc), ter *Mulčnice*, izg. *'Mulčance*, in *Njivica*, izg. *N'jibca* (Ivančič Kutin));

2. v priponi *-ac* (npr. *Bukovec*, izg. *Bukovc*, in *Pšev klanec* (vendar ne tudi pravilneje **pošev*), izg. *Pšev klanc*, toda *Strmi klanc*, izg. *Strm klanc* (vse Jarc));

3. v priponi *-ič* (npr. *Lovrčova Planja*, izg. *Lowrčowe P'lajne*, *Pavelčeve njive*, izg. *'Pawlčowe n'jive* (Ivančič Kutin));

4. izglasni nenaglašeni samoglasnik *-ul-i* je v zapisih lahko rekonstruiran ali pa tudi ne:

– v končnici imenovalnika določnega pridevniškega prilastka moškega spola (npr. *Mali plaz*, izg. *Mau pvaz*, toda *Bel mel*, izg. *Beu meu* (Jarc));

– v končnici mestnika samostalnikov moškega in ženskega spola (npr. *Na produ*, izg. *Na prod*, in *Na ježi*, izg. *Na jež*, toda *Na kahl*, izg. *Na kahl* (Jarc));

– podobno velja tudi za polglasnik v nenaglašenem končaju *-el* (npr. *Kotel*, izg. *Kotu* (Jarc));

5. preglas *-o-* v *-e-* za mehкими soglasniki je večinoma rekonstruiran (npr. *Junčevc*, izg. *Junčovc*, *Žebrejev graben*, izg. *Žbrejov grab'n* (Jarc), *Pavelčeve njive*, izg. *'Pawlčowe n'jive*, toda *Lovrčova Planja*, izg. *Lowrčowe P'lajne* (Ivančič Kutin)).

Na soglasniški ravnini zapisovalci navadno ohranijo več narečnih potez, saj je sprememba soglasniške podobe v poknjiženi/rekonstruirani obliki imena očitno občutena kot manj sprejemljiva (vsi primeri so iz Jarc 2004):

1. ohranitev narečnega protetičnega *g-* (*Zabreške gute*, izg. *Zabreške gute*), ne pa vedno tudi protetičnega *v-* (npr. *Spodnja Ogenca*, izg. *Spodna Ognca/Spodna Vognca*);

⁵ Z apostrofom ' Jarc označuje polglasnik.

⁶ Z apostrofom ' Ivančič Kutinova označuje mesto naglasa.

2. nedosledno ohranjeno švapanje (npr. *Vog*, izg. *Voh*, namesto *Log*, *Vak*, izg. *Vak*, namesto *Vlak*, *Stara cegunca*, izg. *Stara cegunca*, namesto *Stara cegelnica* – toda *Plaznina*, izg. *Pvaznina*, *Čelo*, izg. *Čeu*);

3. večinoma ohranjeno narečno mehčanje mehkonebnikov (npr. *Vrše*, izg. *Vršel* / *Vrhe* namesto *Vrhe*);

4. večinoma rekonstruiran mehki *ń* (npr. *Njivica*, izg. *Nivca*, *Lisičje luknje*, izg. *Lisičje vukne*), ne pa tudi mehki *l'* (npr. *Birčove polane*, izg. *Birčove polane*, namesto *Birčeve poljane*, *Na Bekselnu*, izg. *Na Beks'ln'*, namesto *Na bekseljnu*);

5. večinoma rekonstruirana v gorenjščini sicer asimilirana soglasniška skupina -šč- (npr. *Na križišču*, izg. *Na križiš*, *Skladišče*, izg. *Skvadiše*);

6. večinoma opustitev vrinjenega narečnega -l- za ustničniki (npr. *Bukovje*, izg. *Bukovle*, *Uršin grmovje*, izg. *Urš'n grmole*, toda *Borovlje*, izg. *Borovle*, namesto *Borovje*);

7. opustitev narečnega prehodnega -j- pred zobniki (npr. *Ostra*, izg. *Ojstra*).

Prav tako je problematično in zato nedosledno poknjževanje oblikoslovne podobe narečnih mikrotoponimov:

1. nedosledno ohranjanje maskulinizacije nevter (npr. *Malo gradišče*, izg. *Mau gradiše*, toda *Uršin grmovje*, izg. *Urš'n grmole*, namesto *Uršino grmovje*);

2. nedosledno ohranjanje množinske končnice srednjega spola samostalnika, ki je sicer v ednini moškega spola (npr. *Konca* (za *konci*), izg. *Konca*, *Hlevca* (za *hlevci*), izg. *Hlevca*));

3. opustitev narečne končnice -am v mestniku ednine samostalnikov moškega spola oz. zamenjava s knjižno končnico -om (npr. *Pod hribom*, izg. *Pod hribam*).

3 Zemljepisna lastna imena in hišna imena v Rovtah nad Podnartom

V nadaljevanju prispevka je podrobneje predstavljena narečna mikrotoponimija v kraju Rovte nad Podnartom v Lipniški dolini na Gorenjskem,⁷ kjer se gorenjske narečne značilnosti zaradi posebnih zgodovinskih okoliščin prepletajo z rovtarskimi in selškimi.

Za raziskovanje mikrotoponimije Lipniške doline so poleg različnih zemljevidov in informacij domačinov/narečnih govorcev pomembni tudi podatki iz rokopisnih zbirk ledinskih ipd. imen, ki so nastali kot odziv na razpis Zadrugarja iz leta 1941.⁸ Gradivu je videti, da so zbiratelji imeli precej problemov pri zapisovanju narečnih imen, saj jim uredništvo Zadrugarja za to ni dalo (ni znalo dati) dovolj natančnih

⁷ Gradivo je bilo zbrano jeseni 2005 v okviru projekta *Od imena do zgodbe*, v katerem so sodelovali učenci OŠ Staneta Žagarja v Lipnici Mojca Škofic, Erazem Dolžan, Katarina Šlibar, Maša Žbontar, Klara Škriba, Matjaž Finžgar in Kvina Grgič. Del svojega raziskovalnega dela so ti učenci doslej že predstavili v publikaciji *Hišna imena v KS Srednja Dobrava* (izdalo Društvo prijateljev mladine Srednja Dobrava l. 2004) in na javnih predstavitvah z naslovom *Od imena do zgodbe* ob dnevu muzejev maja 2004 v Kovaškem muzeju v Kropi in v OŠ Staneta Žagarja v Lipnici marca 2005.

⁸ *Zadrugar*, Glasilo »Plamena«, kovinarske zadruge v Kropi, leto IV, febr. 1941, št. 5, zadnja stran.

navodil. Nekateri so imena skušali (sicer nedosledno) vsaj glasovno poknjižiti (npr. *Lukčev kres, Škarjevec, Po kraju, Zgornja fužina, Za kabarneli*), drugi so jih zapisali tako, kot so jih slišali/govorili v domačem govoru (npr. *Misce, Ronca, Kvadje, Po malmo kraj, Pod tefko, Na koriscah, U mizcah*). Pri tem so imeli največ problemov z zapisom polglasnika (npr. *Za pkvam/peklam, V močilh, na stočj, Par Nacetovmo znamn, Udń, B-č, Škrjevc/Škarjevc*). Nekateri so imeli težave pri zapisu besed skupaj/narazen (npr. *Na tarjav skal, Tapotpvatata skala, Tavisoka skala, Partamokr skal, Milpogled*), precej nedoslednosti je v gradivu tudi pri zapisu velike začetnice (npr. *na bajerju, na kraj, plankarija, Nabajarju u Kotlu, na stopcah, na Žag, Na špik*). Nekateri zapisovalci so se odločili za zapis imen v imenovalniku (npr. *B-č, Petrovec, Bukovlje, Vrtec, Frtala, Vog*), drugi so jih zapisovali v obliki predložne zveze kot odgovore na vprašanja kje, kod ali kam, in sicer v tožilniku (npr. *na vreče, Skoz Petrovec, Na Lizo*), mestniku (npr. *U Petrovc, Na Frtal, Pri kislem studenc, V vog, V vrtcu, ubukovl*) ali orodniku (npr. *Za b'čem, Pod frtalo*). Natančnejši pregled gradiva pokaže tudi nekaj neujemanja glede oblikoslovnih lastnosti imen, npr. števila (*Korisce* (ed.) in *Korisca* (mn.)). Največja jezikoslovna pomanjkljivost ljubiteljsko zapisanega gradiva pa je navadno to, da ni onaglašeno.

V omenjenem gradivu je večina zbranih mikrotoponimov iz Kroke in Kamne Gorice, manj iz drugih okoliških vasi, ni pa nobenih podatkov za bližnjo vas Rovte, ki jo je domačin Stane Mihelič marca 2004 učencem lipniške osnovne šole, sodelujočim pri projektu *Od imena do zgodbe*, predstavil takole:⁹

[...] 'No, 'kær se pa tí:če mó:je vasì: Rò:tou, je pa tò:le tok'le. Rò:te so ano ù:ro pox Jà:mæn ... pox Jà:məŋkam. (Aha.) Pa ano ù:ro nat Podná:rtam, pa fi:rkəlc ú:re ot Čè:šənce, pa fi:rkəlc ú:re ot Pòš:ice pa ɣli:x tó:lk oð Ní:uce, če s pa 'šu čes Čè:šənsk xri:p, z biu pa 'tut v an ú:r u Kró:p, če s pa 'šu skoz ɣrá:bən, na Čè:šənskəx kmé:təx, z biu pa v an ú:r u Lí:pənc, 'təm k je tí:sta šò:ua 'zej mōdé:rna. Tò: so mó:je Rò:te, ampak tò: j tá:ka mē:jxna vā:s! Tò: j má:u ɣdò: zà:no ué:du. Ampak je pa 'tok, da j po só:je če zač'neš bá:rskat po kní:ɣax, je pa p'rou zanimí:u! Skoz Rò:te so š'le ští:r mejè: 'Jes səm se ŋ'kət s stá:rmo fó:tram pé:lou na sò:r, dó:l po kouó:s, se j ré:kuxə po Má:rkouəx trá:tax, » 'Ja,« j ré:ku: »'Uiš, k'le so ble pa ští:r mejè:. Na ɣù:no strā:n so bli ta ló:šk ɣospò:dje, na tò:le strā:n ɣó:r preke sré:nsk zé:mlə so bli pa radò:lšk ɣospò:dje.« 'No, pó: k səm pa 'jest 'šu u šò:ue, səm pa tò: ví:du, da ští:r xí:še u Rò:tax so ble pot sé:uško fá:ro, uó:səm pa pod uó:šənsko. Zé:mła ut 'təx ští:rəx xí:š je bua pot katá:stərsko ò:pčino Bè:sənca, ta drù:ɣəx uó:səm pot katá:stərsko ò:pčino Čè:šənce. Pó: j bə 'še za cà:jta krá:la Aleksá:ndra z ò:pčino tokò:. Ští:r xí:še pòð ò:pčino Bè:sənca, uó:səm xí:š pòð ò:pčino Vó:še ... Ka'ne, tò: j 'zej za začè:tək. (Pa ena vas.) Pa é:na vā:s tá:ka mē:jxna, dvā:najst xí:š. 'No u 'tə vā:s, kokó: b ré:ku, an tá:k doɣò:dək, né:kej ré:ɣ:a ré:ɣ:a. Mí:sləm, da j bə tò: štà:rdesedɣa lé:ta, k je bva

⁹ Izpusti nerelevantnega posnetega besedila so označeni s tremi pikami v oglatih oklepajih, redke replike sogovorcev v pokončnem tisku v okroglih oklepajih.

Γρογό:rjova Joxà:nca γλι:x dó:brə rojé:na, tò: j bva tì:sta vó:šənska uči:təlca, so se Rò:tarjə slì:kal. Z Bé:lγa γrà:da je pər'šu an upoko'jen ofci:r, an Tú:rkou Jò:ža, pa j cə:yo uà:s u'kəp sprá:yu pa so se u'sə slì:kal. Samò: mó:ja stà:ra má:t se ní:, k je šva u Kró:po x má:š, pa 'še_na Γρογό:rjova Kà:tra se ní:, k je šva 'tut u Kró:po x má:š, ta drù:x so se pa u'sə slì:kal. Zγó:rej so blə fá:ntje, pot fá:ntam so blə deklè:ta, 'pod deklè:tam so bli ta stá:ri stá:rš, pó: sta bua uó:ča pa má:t, pó: so bli pa utró:c spó:dej.

[...] Mə j ré:ku s'tər uó:ča, da sta š'ua s sosé:doumo Gá:špərjam, z Γρογό:rjoumo Gá:špərjam x Tú:rk u γusti:lno, pó: sta pa 'təm pre'cej dó:uy zdé:ua pa γotó:u kuartá:ua 'tut. 'Nu, n drù:γ dà:n zú:trej je pa mó:jγa stá:rγa uó:ča, k je biu še 'fənt, ta stà:ra Γρογό:rjouka uzmerjà:ua: »Štef'kou Jà:nes, da m ná:uš əŋkò:l 'več ná:žγa Gá:špərja u γusti:lən zadərž'vou!« »Ku'γa!? Se ma só:je noγè:, se b ux'ka 'šu, kədər b vó:tu!« Pó: sta pa š'va ta drù:γo nədé:lo spè:t u γusti:lno in pod ná:šmo xlé:vam je 'nəš s'tər uó:ča Gá:špərja zayrá:bu za rokà:ua, pa mo j o'ba rokà:va ut:ə:rγou: »Tò: pa 'le má:m pə'uē:j, tò: səm pa 'jest té:p narè:du!«

V besedilu je informant naštel 10 zemljepisnih lastnih imen, tj. imen naselbin v najbližji okolici Rovt. V slovarčku v nadaljevanju so imena zapisana v uradni poknjženi obliki, enačaju sledi narečno ime v slovenski dialektološki fonetični transkripciji (v imenovalniku, rodilniku, mestniku), besednovrstnemu podatku in pomenski razlagi pa še dokumentarni razdelek (označen z dvema navpičnicama) s podatkom o zapisu imena v Franciscejskem katastru iz leta 1826 in Reambulančnem katastru iz leta 1868, redkeje še kje drugje; črnemu kvadratu sledi poskus razlage imena):

Besnica = *Bé:səncə* -e, u *Bé:sənc* ž naselbinsko lastno ime || *Oberfessnitz* (FK 1826),¹⁰ *Zgornja Besenca* (RKK 1868),¹¹ *Besnica* d. pritok Save szah. od Kranja; idem top. *Besnica*, 1291 *Vesnitz*, 1315 *Vesnitz*, 1481 *im tall Veßnicz*, 1496 *in der*

Veßnitz (M. Kos, STL) ■ izpeljanka iz pridevnika *besen*, psl. **běsнь*, s pripono *-ica* (Bezljaj SVI I, 57)

Češnjica = *Čè:šānca* -e, na *Čè:šānc* ž *naselbinsko lastno ime* || *Kerschdorf* (FK 1826),¹² *Češnica/Kerschdorf* (RKK 1868)¹³ ■ izpeljanka iz rastlinskega imena *češnja*, psl. **čěrs'ьn'a* (SES: 85), s pripono *-ica*

Jamnik = *Jà:məŋk* -a, na *Jà:məŋk* m *naselbinsko lastno ime* || *Iamnik/Iamnig* (FK 1826),¹⁴ *Jamnik/Jamnig* (RKK 1868),¹⁵ *Naseciravn*, 1291 (Urb. 4, 164), 1318 (Urb. 4, 210), *Jamnyc, Jämnyk*, 1476 (rač. knjige, Loka), *Seytzirawn*, 1500 (Urb. Loka 72), *Seyczy Rauni oder am Jämnickh* (Urb 1631) (vse Kos 1975: I, 221–122) ■ izpeljanka iz besede *jama*, psl. **jāma* (SES: 234), s pripono *-nik*

Kropa = *Krô:pa* -e, u *Krô:p* ž *naselbinsko lastno ime* || *Chropp, die hamer Chrop, in der Krupp* (Urb. Radovljica, 1498) (Kos 1975: I, 298), *Kropp* (FK 1826),¹⁶ *Kropa* (RKK 1868)¹⁷ ■ toponim iz vodnega imena *kropa*, psl. **krōpa* 'močan kraški izvir' (ESSJ II: 99)

Lipnica = *Lì:pānca* -e, u *Lì:pānc* ž *naselbinsko lastno ime* || *Lippenza* (FK 1826),¹⁸ *Lipnica* (RKK 1868)¹⁹ ■ izpeljanka iz rastlinskega imena *lipa*, psl. **līpa* (SES: 358), s pripono *-n-ica*

Njivica = *Ní:ūca* -e, u *Ní:ūc* ž *naselbinsko lastno ime* || *Nevza* (FK 1826),²⁰ *Njivca* (RKK 1868)²¹ ■ izpeljanka iz *njiva*, psl. **nīva* (SES: 448), s pripono *-ica*

Ovsiše = *Vô:še* *Vô:š*, na *Vô:šah* ž mn. *naselbinsko lastno ime* || *Ousische/Auschische* (FK 1826),²² *Ošiše* (RKK 1868),²³ *Wôše* (Čop 1983: 62) ■ narobe poknjženo iz **olbšane* 'prebivalci ob jelši' k **olbša* > gor. *wôša* 'jelša' ali iz gorenjske množinske oblike samostalnika **olbxa* 'jelša'²⁴

Podnart = *Pod'nārt* *Podnā:rta*, u *Podnā:rt* m *naselbinsko lastno ime* || *Podnart* (FK 1826),²⁵ *Podnart* (RKK 1868)²⁶ ■ substantivizirana predložna zveza s podstavo

¹⁰ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1178a04.jpg>.

¹¹ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1178c05.jpg>.

¹² Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1106a03.jpg>.

¹³ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1106c03.jpg>.

¹⁴ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1168a03.jpg>.

¹⁵ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1168c03.jpg>.

¹⁶ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1128a03.jpg>.

¹⁷ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1128c03.jpg>.

¹⁸ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1034a03.jpg>.

¹⁹ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1034c03.jpg>.

²⁰ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1168a04.jpg>.

²¹ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1168c04.jpg>.

²² Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1106a04.jpg>.

²³ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1106c03.jpg>.

²⁴ O *naselbinskem* imenu *Ovsiše* piše D. Čop v *Imenoslovju zgornjesavskih dolin*, str. 62: »Wôše, na Wôšax, top., verjetno prevod zgrešenega nemškega imena Habern, ker je tudi etn. Wošan in adj. wošānsk splošno v rabi, oblike Ovsiše pa domačini sploh ne uporabljajo.« Imena *Voše* pač ni mogoče izpeljati iz **ovšisice*, temveč iz **olbšane* 'prebivalci ob jelši' k **olbša* > gor. *wôša* 'jelša' (povzeto po Snoju 2002) ali iz množinske oblike samostalnika **olbxa* 'jelša' s protetičnim *v-* in narečnim mehčanjem *x* pred *e* v š. Pravilno poknjženje bi torej lahko bilo *Oliše* (poskus poknjžjenja: Škofic 2007). Pridevnik iz krajevnega imena

nart 'del noge pod gležnjem, zgornji del stopala', psl. **narъtъ* (SES: 436), in predpono *pod-* (torej poimenovanje zaradi značilne lege ob vznožju hriba/terase ob sotočju Save in Lipnice)

Poljšica = Pošica -e, na *Pošic* ž naselbinsko lastno ime || *Polschitza* (FK 1826),²⁷ *Polšica* (RKK 1868)²⁸ ■ **pogled-ъskъ*- s pripono *-ica*, nem. Pogelschitz (redukcija prednaglasnega samoglasnika) (Čop 1983: 108)²⁹

Rovte = Rò:te -ou, u *Rò:tah* ž mn. naselbinsko lastno ime || *Routhe* (FK 1826),³⁰ *Rovte* (RKK 1868),³¹ *Ròtę* (Čop 1983: 61, 132)³² ■ prevzeto iz bav. srvnem. **rout* 'krčevina' (SES: 631)

Ta imena so v pisni obliki (npr. na krajevnih tablah in zemljevidih) tako na glasoslovni kot oblikoslovni ravnini seveda poknjižena skladno z načeli slovenskega imenoslovja (Šivic Dular 1988: 7), torej ni upoštevana onemitev ponaglasnega *-i-* v priponah *-ica* (*Lipnica*, *Njivica*, *Češnjica*, *Besnica*), *-nik* (*Jamnik*), prav tako ne oslabitev kratkega naglašenege *-a-* v polglasnik (*Podnart*), asimilacija dolge naglašene skupine *-ò:v-* v *-ò-* (*Rovte*) in narečna depalatalizacija/otrditev *ń* v *n* (*Njivica*). Krajevnega imena *Ovsiše*, ki je narobe poknjiženo iz narečnega *Vó:še*, domačini ne uporabljajo in ga čutijo kot knjižno izumetničenost (oblika imena pa se pod vplivom uradnega zapisa počasi vendarle uveljavlja zlasti med mlajšimi, ker je v kraju podružnična osnovna šola, katere ime tudi v govorni komunikaciji večkrat navajajo).³³

Bolj problematično kot poknjiženo zapisovanje naselbinskih imen, ki so nekako »splošna last«, je poknjiževanje hišnih imen in mikrotoponimov, tj. poimenovanj manjših delov naravnega in tudi urbanega okolja, ki je bolj kot krajevno ime v domeni intimnega sveta domačinov, nekako bolj ali manj »zasebna/lokalna last«, za uspešno komunikacijo jih namreč uporabljajo le člani ožje skupnosti (npr. vasi ali celo posameznega kmečkega gospodarstva). Vendar pa zaradi »globalizacije« sveta (npr. prometa, turizma, dostopnosti geografskih podatkov tudi na svetovnem spletu) ta imena postajajo vedno širše rabljena, zato želji domačinov, da bi bila ta imena zapisana kar se da narečno avtentično, ni vedno mogoče zadostiti. Znanstvena narečna transkripcija, ki bi edina omogočila kolikor toliko avtentični zapis narečne

Voše je *vó:šənšk*, iz uradnega *Ovsiše* pa *oʋsı:šk*.

²⁵ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1239a05.jpg>.

²⁶ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1239c05.jpg>.

²⁷ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1106a06.jpg>.

²⁸ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1106a06.jpg>.

²⁹ Srednjeveški zapisi iz l. 1286 *Poglasitze*, 1291 *Pogleschitz*, 1383 *Poglasicz* govorijo v prid domnevi, da je ime nastalo iz **Pogledšćica*, tj. 'hrib z odprtim razgledom, uporabnim predvsem v stražarske in podobne vojaške namene (informacija M. Snoja). Sodobni narečni izgovor imena kot *poʋšı:ca* oz. *pošı:ca* nakazuje tudi možnost, da gre za izpeljanko iz živalskega imena *polh*, psl. **рѡlh-ъ*, s pripono *-ica*, torej 'tam, kjer so polhi'.

³⁰ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1106a06.jpg>.

³¹ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/l/1106c06.jpg>.

³² Čopov informator za mikroponime v Rovtah je bil Rudolf Potočnik.

³³ Podobno tudi krajevno ime *Poljšica* mlajši vse pogosteje izgovarjajo »po črki«, torej *polšı:ca*, čeprav starejši govorijo drugače (glej opombo 29).

imenske oblike (Šivic Dular 1988: 6) je za vsakdanjo rabo seveda nesprejemljiva, vsi drugi načini zapisovanja (npr. s črkami standardne abecede) pa so kompromisne rešitve, saj z njimi (in brez posebnega znaka vsaj za polglasnik) pogosto ni mogoč niti zelo poenostavljen zapis,³⁴ tako poenostavljen/slabo poknjižen zapis pa je pogosto tudi pomensko/motivacijsko zavajajoč. Samo »črkovno poknjiženje« je problematično tudi zato, ker neredko celo zelo zasebne/lokalne delce sveta prebivalci sosednjih vasi lahko poimenujejo delno različno (glasoslovno ali celo z drugim leksemom), npr. ledinsko ime v Globokem na Gorenjskem $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{u}\text{k}\text{e}$ $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{u}\text{k}$, na $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{u}\text{k}\text{ax}$ (kamnogoriška različica) in $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{k}\text{e}$ $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{k}$, na $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{k}\text{ax}$ (dobropoljska različica), ki je v *Franciscejskem katastru* (FK) zapisana kot *Ouzhize*,³⁵ v *Temelnjem topografskem načrtu* (TTN5) kot *Zgornje Loke*, Dušan Čop pa je zapisal obliko *Koničarjove wóke* (Čop 1983: 74) – poknjiženje v *Loke* (topoleksem *loka*, psl. **lǫkǎ* (SES: 363) iz $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{k}\text{e}$ bi glede na lego (mokrotnega) travnika ob Savi sicer bilo mogoče, toda temu nasprotuje tonem in kamnogoriška različica $\text{U}\grave{\text{o}}:\text{u}\text{k}\text{e}$ – tako $\text{o}:$ kot $\text{o}:\text{u}$ pa je mogoče izvesti iz *-ol-* v besedi *volk*, psl. **vǫlkъ* (SES: 830), ki se je v nekaterih gorenjskih govorih asimiliral v dolgi ozki $\text{o}:$; zapis v FK sicer kaže na izvor toponima v apelativu *ovca*, psl. **ovьcǎ* (SES: 483), vendar tak izvor zaradi glasoslovnih razvojnih zakonitosti ni mogoč.

V nadaljevanju so v obliki slovarskih člankov predstavljena hišna imena v Rovtah, ki so bila s pomočjo dveh domačinov³⁶ zapisana v letih 2004–2008. Poknjiženi iztočnici in enačaju sledi narečna oblika imena (oboje v mestniku z ustreznim predlogom), sledi narečna oblika v rodilniku (odgovor na vprašanje *Od kod prihaja?*) ter pomenska razlaga in identifikacija (s hišno številko in lastnikovim priimkom), za znakom ll sledijo narečna poimenovanja gospodarja in gospodinje, pridevniška izpeljanka iz hišnega imena z osebnim imenom enega od domačinov ter ledinska imena, nastala iz hišnega imena (vse s poknjiženo obliko v oklepaju).

3.1 Hišna imena v Rovtah

na Brdu = na Bó:rt, z Bó:rda hišno ime (Rovte 15, Potočnik)

pri Bratušu = pər Bratù:š, (od) Bratú:ša hišno ime (Rovte 1, Benedik) ll *Bra'təš* (Bratuš), *Bratú:šouka* (Bratuševka), *Bratú:šou Rò:man* (Bratušev Roman); *Bratú:šova Srè:dəncə* (Bratuševa Srednjica)

pri Gregcu = pər Grè:xc, (od) Grè:xca hišno ime (Rovte 12, Pintar) ll *Grè:γəc* (Gregec), *Grè:γouka*/*Grè:xčouka* (Gregovka/Gregčevka), *Grè:xčou Ciri:l* (Greg-

³⁴ Ustanovitelj kroparske galerije *Čevder* je tako npr. želel njeno ime zapisati kar se dá narečno avtentično, tj. kroparsko, torej z nekjižnim leksemom in z (leksikaliziranim) narečnim mehčanjem *k* v *č* pred sprednjim samoglasnikom v njem, ni pa si »upal« zapisati tudi narečnega uvularnega izgovora *R* z *a*-jevskim polglasnikom pred njim (narečno *čé:udar*), ker da bi to preveč oddaljilo izrazno/pisno plat imena od njegovega pomena (po oblikovalčevem predlogu pa se je odločil z stilizacijo zapisa črke *R*, tj. *Ŕ*).

³⁵ Vir: <http://www.gov.si/arhiv/kataster/imb/1/1239a01.jpg>.

³⁶ Informatorja sta bila Stane Mihelič/SM (r. 1947, do l. 1972 živel v Rovtah, odtlej v Podbrezjah), po domače *Štefko:u Stà:ne*, in Marko Bešter/MB (r. 1986, doma v Rovtah), po domače *Má:rkou Mà:rko*.

čev Ciril); *Grè:xčove dolí:ne* (Gregčeve doline), *Grè:xčova p̃uaní:na* (Gregčeva planina), *Grè:xčoũ mò:st* (Gregčev most)

pri Gregorju = p̃ar Γρογό:rj̃a/Γρεγό:rj̃a, (od) Γρεγό:rja hišno ime (Rovte 6, Peternel) || *Gr̃eγó:rj̃oũc* (Gregorjevec), *Gr̃eγó:rj̃oũka* (Gregorjevka), *Γρογó:rj̃ova Joxà:n-ca* (Gregorjeva Johanca); *Γρογó:rj̃ove dolí:ne* (Gregorjeve doline), *Γρογó:rj̃ova Srè:d̃anca* (Gregorjeva Srednjica)

pri Jeromu = p̃ar Jerò:m, (od) Jerò:ma hišno ime (Rovte 10, Klemenčič) || *Jerò:m* (Jerom), *Jerò:moũka* (Jeromovka), *Jerò:moũ Frá:nc̃al* (Jeromov Francelj); *Jerò:m̃ove dolí:ne* (Jeromove doline), *Jerò:m̃ova p̃uaní:na* (Jeromova planina), *Jerò:m̃oũ 'bošt* (Jeromov bošt), *Jerò:m̃oũ m̃à:rš̃əŋk* (Jeromov mršnik), *Jerò:m̃oũ kopí:še* (Jeromovo kopišče), *Jerò:m̃oũ zná:mne* (Jeromovo znamenje), *Jerò:m̃o-va Klé:ñenca* (Jeromova Klenenica), *P̃ar Jerò:m̃oũmu stò:x* (Pri Jeromovem stogu), *Pr̃ot Jerò:m* (Proti Jeromu)

pri Kolarju = p̃ar Kolá:rj̃a, (od) Kolá:rja hišno ime (Rovte 1a, Eržen) || ³⁷

pri Marku = p̃ar Má:rk, (od) Má:rka hišno ime (Rovte 11, Bešter) || *Má:rk̃ac* (Markec), *Má:rk̃la* (Marklja), *Má:rkoũ M̃a:rko* (Markov Marko); *Má:rk̃ova já:ma* (Markova jama), *Má:rk̃ova m̃uá:ka* (Markova mlaka), *Má:rk̃ove γr̃à:bna* (Markova grabna), *Má:rk̃ove trá:te* (Markove trate), *Má:rk̃oũ zná:mne* (Markovo znamenje), *Má:rk̃oũ p̃ò:le* (Markovo polje), *Má:rk̃ova Srè:d̃anca* (Markova Srednjica)

pri Mrnjaku = p̃ar M̃ərná:k, (od) M̃ərná:ka hišno ime (Rovte 2, Hlebčar) || *M̃ərñak* (Mrnjak/Marnjak), *M̃ərná:k̃la* (Mrnjaklja), *M̃ərná:k̃oũ T̃ò:ne* (Mrnjakov Tone); *M̃à:l M̃ərná:k̃oũ ṽà:š̃č̃ək* (Mali Mrnjakov lazček), *M̃ərná:k̃ova Srè:d̃anca* (Mrnjakova Srednjica)

pri Ozimcu = p̃ar Ozì:mc, (od) Ozì:mca hišno ime (Rovte 3, Gladek) || *Ozì:mc* (Ozimec), *Ozì:m̃k̃la* (Ozimklja), *Ozì:m̃č̃ova Br̃è:da* (Ozimčeva Breda); *Ozì:m̃č̃oũ ṽè:l̃k ṽà:š̃č̃ək* (Ozimčev veliki lazček)

pri Potočniku = p̃ar Potò:č̃əŋk, (od) Potò:č̃əŋka hišno ime (Rovte 9, Kumar) || *Potò:č̃əŋk* (Potočnik), *Potò:č̃əŋkarca* (Potočnikarica), *Potò:č̃əŋkoũ J̃ò:ško* (Potočnikov Joško); *Na Potò:č̃əŋkoũmu* (Na Potočnikovem), *Pr̃ot Potò:č̃əŋk* (Proti Potočniku), *Potò:č̃əŋkoũ m̃à:rš̃əŋk* (Potočnikov mršnik)

pri Prekuhu = p̃ar Prekù:x, (od) Prekù:xa hišno ime (Rovte 4, Mohorič) || *Prekù:x* (Prekuh), *l*, *Prekù:xoũ T̃ò:ne* (Prekuhov Tone); *Prekù:xova p̃à:jžba* (Prekuhova pajžba), *Prekù:xoũ 'ũas* (Prekuhov laz), *Prekù:xoũ γr̃á:b̃an* (Prekuhov graben), *p̃ar Prekù:xoũmu stò:x* (Pri Prekuhovem stogu)

³⁷ Ker je hiša nova, gospodar in gospodinja še nimata izpeljanega hišnega imena.

pri Režku = pər Reš'kə, (od) Reš'ka hišno ime (Rovte 7, Benedičič) || *Re'žək* (Režek), /, *Reškó:u Stà:ŋko* (Režkov Stanko)

pri Rženu = pər Ěržè:n, (od) Ěržè:na hišno ime (Rovte 1a, Eržen) || *Ěržè:n* (Eržen), / (*Rù:sinja*), *Ěržè:noj Jó:ža* (Erženov Joža)

pri Štefku = pər Štef'kə, (od) Štef'ka hišno ime (Rovte 5, Mihelič) || *Šte'fək* (Štefek), *Štefù:ŋka* (Štefunka), *Štef'koŋ Já:nes* (Štefkov Janez), *Štef'koŋ 'uəs* (Štefkov laz)

pri Turku = pər Tú:rk, (od) Tú:rka hišno ime (Rovte 8, Potočnik) || *Tú:rk* (Turek/Turk), *Tú:rkouca* (Turkovicca), *Tú:rkou Jó:ža* (Turkov Joža); *Prot Tú:rk* (Proti Turku), *Tú:rkova já:ma* (Turkova jama), *Tú:rkou m̀:šəŋk* (Turkov mršnik), *Tú:rkou pó:tok* (Turkov potok), *Tú:rkou bá:rt* (Turkovo brdo), *Tú:rkove trá:te* (Turkove trate), *Tú:rkou bré:zən* (Turkovo brezno)

3.2 Kratka analiza rovtarskih hišnih imen

Predstavljenih je 15 hišnih imen v Rovtah. Večina imen izhaja iz osebnih lastnih imen (npr. *Gregec*, *Gregor*, *Hieronim/Jerom*, *Marko*, *Štefek*), redkejša so izpriimkovna hišna imena (npr. *Potočnik*, *Bratuš*, *Režek*, *Eržen*), druga imena so verjetno izvzdevčna (tako npr. *Ozimec*, *Prekuh*, *Kolar*, *Turk*, *Mrnjak*), le eno ime je nastalo iz mikrotoponima (*Na Brdu*).

Posebno obravnavo zahtevajo v članku zajeti rovtarski mikrotoponimi,³⁸ ki so besedne zveze, sestavljene iz pridevnika iz hišnega imena, ki označuje lastništvo, in samostalniškega jedra, med katerimi sta le dva tudi zemljepisni lastni imeni, tj. *Srednjica* (< psl. **serdb-*, »zemljišče, ki je na sredi«) in *Klenenica* (< psl. **klěny*/**kleny* 'riba *Leuciscus cephalus*', »voda, v kateri so kleni«), drugo so apelativi, ki označujejo obliko površja (npr. *dolina* 'vrtača', *bošt* 'gozd', *mršnik* 'manjša vrtača', *jama*, *mlaka*, *graben* 'jarek, potok', *potok*, *brdo*, *brezno*), način človekove izrabe zemljišča (npr. *planina* 'pašnik', *kopišče*, *trate*, *laz*, *lazček*, *polje*) ali objekte, ki jih je v kulturno krajino postavil človek (npr. *most*, *znamenje*, *stog* 'kozolec', *pajžba* 'sušilnica'). Redkejša so predložna poimenovanja, ki kažejo informantovo orientacijo v domačem prostoru (npr. *Proti Turku*, *Proti Potočniku*) ali enostavno položaj poimenovanega v prostoru (*Na Potočnikovem*).

Glisoslovna in oblikoslovna podoba tu predstavljenih mikrotoponimov kaže gorenjsko narečno podobo krajevnega govora Rovt, za katerega je med drugim značilna močna narečna samoglasniška onemitev in oslabitev nenaglašanih, npr. *Prot Potò:čəŋk*, *Potò:čəŋkarca*, in kratkih naglašanih samoglasnikov, npr. *'uəs* 'laz', ter opustitev preglasa *o* v *e* za mehкими soglasniki, npr. *Trè:xčəŋ m̀:st*; v sistemu soglasnikov pa švapanje, npr. *Jerò:mova puaní:na*, *Mərná:koŋ v̀:ščək*, asimilacija -šč- v -š-, npr. *Jerò:mou kopí:še*, otrditev *ń* v *n*, npr. *Jerò:mou zná:mne*, in *l* v *l*, npr.

³⁸ Zbranih je bilo okrog 120 mikrotoponimov, tu so zaradi omejenosti prostora obravnavani le tisti, ki so nastali iz hišnih imen (ostali mikrotoponimi pa bodo predstavljeni v posebnem članku).

Má:rkla, in spirantizacija $g > \gamma$, npr. *Γρογό:ρjove dolí:ne* (kar je značilnost sosednjega rovtarskega narečja, ne pa tudi sosednjih gorenjskih krajevnih govorov), ter prehod izglasnega g v x , npr. *Pər Jerò:moumu stò:x*. Med oblikoslovnimi značilnostmi je najočitnejša maskulinizacija nevter, npr. *Tú:rkou bré:zan*, *Tú:rkou bó:rt*, *Má:rkou zná:mne* in *Má:rkou pò:le* (in celo feminizacija maskulinov v množini nekaterih samostalnikov, npr. *Má:rkove γrà:bna*) in končnica *-ěmu* v M ed. m. sp., npr. *pər Prekù:xoumu stò:x*, *Na Potò:čənkoumu*.

4 Sklep

Razlike med narečno podobo zemljepisnih lastnih imen in njihovo poknjženo obliko so včasih zelo velike, zato jezikoslovno poseganje vanje domačini lahko razumejo kot nepotrebno potvarjanje njihove avtentične podobe. Kljub temu da se zdi nekako neekonomično navajanje dvojnic (tj. narečne in poknjžene podobe) v pisnih sporočilih, ki so seveda namenjena širšemu, tudi nenarečnemu naslovniku (npr. na kartah in informacijskih tablah), pa mnogi (predvsem domačini) vidijo v tem dobro rešitev – čeprav seveda tudi tu še vedno obstajajo problemi, povezani z načinom narečne (znanstvene fonetične in fonološke ali poenostavljene) transkripcije. Zato bi morda bile ljubiteljskim zbiralcem in zapisovalcem v pomoč »delavnice«, kjer bi se naučili zapisovanja, ki bi bilo sprejemljivo zanje in uporabno za jezikoslovce, zagotovo pa bi k uzaveščanju razlik in podobnosti med knjižnim in narečnim tudi v mikrozemljepisnih lastnih imenih lahko pripomoglo šolsko izobraževanje, tako v okviru rednega pouka kot v okviru izbirnih vsebin.

Viri

Rokopisno gradivo iz leta 1941 – zbirke ledinskih imen iz okolice Kropa in Kamne Gorice.

Kropa: Kovaški muzej.

TTN5, list D2643, 1981. Geodetska uprava Republike Slovenije

Zadrugar. Glasilo Plamena, kovinarske zadruge v Kropi, 4/5 (1941).

Spletna podatkovna zbirka Arhiva republike Slovenije: Pregled map zemljiških katastrov 19. stoletja (digitalizirano arhivsko gradivo).

Literatura

BADJURA, Rudolf, 1953: *Ljudska geografija. Terensko izrazoslovje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

BEZLAJ, France, 1956: *Slovenska vodna imena*, I. del, A–L. Ljubljana: SAZU.

BEZLAJ, France, 1961: *Slovenska vodna imena*, II. del, M–Ž. Ljubljana: SAZU.

BEZLAJ, France, 1977: *Etimološki slovar slovenskega jezika*, A–J. Ljubljana: SAZU.

BEZLAJ, France, 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika*, K–O. Ljubljana: SAZU.

BEZLAJ, France, 1995: *Etimološki slovar slovenskega jezika*, P–S. Ljubljana: SAZU, ISJFR.

BEZLAJ, France, 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika*, Š–Ž. Ljubljana: SAZU, ISJFR.

BLAZNIK, Pavle, 1928: *Kolonizacija Selške doline*. Ljubljana: Leonova družba.

- ČOP, Dušan, 1983: *Imenoslovje zgornjesavskih dolin*. Doktorska disertacija. Ljubljana.
- IVANČIČ KUTIN, Barbara, 2006: Ledinska in hišna imena v vasi Čadrg – del kulturnega izročila. *Traditiones* 35/1. Ljubljana: Inštitut za slovensko narodopisje. 135–158.
- JARC, Tine, 2004: *Ledinska imena pod Stolom, Begunjščico in Dobrčo*. Radovljica: Samozaložba.
- KOS, Milko, 1975: Gradivo za *historično topografijo Slovenije (Za Kranjsko do leta 1500)*, I (A–M), II (N–Ž). Ljubljana: Inštitut za občo in narodno zgodovino SAZU.
- KUNAVER, Jurij, 1988: Zemljepisna imena v visokogorskem svetu in njihova uporaba na primeru Rombona in Goričice. *Pokrajina in ljudje na Bovškem*. Ljubljana: Republiški koordinacijski odbor Gibanja Znanost mladini pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije. 125–132.
- KUNSTELJ, Ana Marija, 2007: *Popisovanje ledinskih imen* (Svet pod Triglavom 8). Bled: Triglavski narodni park. 11.
- MIHELČ, Stane, 1977: *Prestrukturiranje slovenske vasi v letih 1945–1977 (Rovte nad Podnartom)*. Ljubljana.
- PLETERŠNIK, Maks, 1984–1985: *Slovensko-nemški slovar*. Ljubljana: Knezoškofijstvo.
- SNOJ, Marko, 2002: O etimologiji osebnih in zemljepisnih imen na Slovenskem. *Jezikoslovni zapiski* 8/2. Ljubljana: Založba ZRC. 37–40.
- SNOJ, Marko, 2003: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan.
- ŠEKLI, Matej, 2006a: Strukturni tipi ledinskih imen v kraju Livek in njegovi okolici, *Jezikovna predanost* (Zora 44). Maribor: Slavistično društvo, Ljubljana: SAZU. 477–491.
- ŠEKLI, Matej, 2006b: *Ledinska imena v kraju Livek in njegovi okolici*. Doktorska disertacija. Ljubljana.
- ŠIVIC DULAR, Alenka, 1988: Temeljna načela pri pisanju slovenskih zemljepisnih imen. *Jezik in slovstvo* 34/1–2. 3–14.
- ŠIVIC DULAR, Alenka, 1989: Slovenska matica in akcija za zbiranje zemljepisnih imen. 25. *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 83–102.
- ŠIVIC DULAR, Alenka, 2002: Zgodovina imenoslovja v Sloveniji. *Jezikoslovni zapiski* 8/2. Ljubljana: Založba ZRC. 7–27.
- ŠKOFIC, Jožica, 1998: Mikrotoponimi v Kropi in bližnji okolici. *Jezikoslovni zapiski* 4. Ljubljana: Založba ZRC. 47–71.
- ŠKOFIC, Jožica, 2001: Hišna imena v Kropi. *Zbornik s simpozija '99 v Pišecah*. Pišecce: Komisija »Maks Pleteršnik«, Novo mesto: Dolenjska založba. 21–40.
- ŠKOFIC, Jožica, 2003: O zemljepisnih lastnih imenih Krope, Lipnice, Kamne Gorice in Dobrav. *Vigenjc* 3. Kropa: Muzeji radovljiške občine. 109–121.
- ŠKOFIC, Jožica, 2004: Zemljepisna lastna imena na Dobravah med dolinama Lipnice in Save. *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika: slovenska zemljepisna imena*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije, Pišecce: Društvo Pleteršnikova domačija. 60–73.
- ŠKOFIC, Jožica, 2005a: Hišna imena in vzdevki v Statusu animarum župnije Kropa. *Vigenjc* 5. Kropa: Muzeji radovljiške občine. 135–151.
- ŠKOFIC, Jožica, 2005b: Hišna imena kot gradivo za dialektološko raziskovanje. *Riječ* 11/1. Rijeka: Hrvatsko filološko društvo. 104–120.
- ŠKOFIC, Jožica, 2007: Narečno besedilo kot vir za imenoslovno raziskavo. *Merkujev zbornik (Jezikoslovni zapiski* 13/1–2). Ljubljana: Založba ZRC. 441–458.

ŠKOFIC, Mojca, DOLŽAN, Erazem, ŠLIBAR, Katarina, FINŽGAR, Matjaž, ŠKOFIC, Jožica (ur.),
2004: *Hišna imena v KS Srednja Dobrava*. Srednja Dobrava: Društvo prijateljev mladi-
dine.